

Entreprenørskabsundervisning og foretagsomhed i den danske befolkning: Belyst via Global Entrepreneurship Monitor 2014

November 2014

Thomas Schøtt og Maryam Cheraghi
Syddansk Universitet, Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse, Kolding
tsc@sam.sdu.dk mche@sam.sdu.dk tel 26703591 ©

Undersøgelsen er støttet af Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise

Indhold

DEL 1. Indledning:

Dansk sammenfatning	2
Executive summary	3
Indledning: Entreprenørskabsundervisning og foretagsomhed	4
Global Entrepreneurship Monitor projektet	5
Undersøgelsesmetoden: Survey i 2010 og 2014 af landets 15-64 årige	6

DEL 2. Entreprenørskabsundervisning i befolkningen:

A. Entreprenørskabsundervisning i befolkningen og specielt blandt unge	7
B. Er entreprenørskabsundervisning nedarvet fra forældres uddannelse og beskæftigelse?	9
C. Entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenørielle kompetencer	11
D. Entreprenørskabsundervisning fremmer intention, start og drift af egen virksomhed	13
E. Piger og drenges entreprenørskabsundervisning, kompetencer og intentioner	15
F. Entreprenørskabsundervisning øger indkomsten	16

DEL 3. Skift i entreprenørskabsundervisningens effekter på kompetencer og opstart:

G. Skift fra 2010 til 2014 i kompetencer baseret på entreprenørskabsundervisning	17
H. Skift fra 2010 til 2014 i intention baseret på entreprenørskabsundervisning	20

DEL 4. Entreprenørskabsundervisningens indflydelse på intraprenørskab og ledelse:

I. Entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenant arbejde blandt ansatte	22
J. Entreprenørskabsundervisning fremmer kompetencer til ledelse	24

DEL 5.

Konklusioner: Entreprenørskabsundervisningens effekter	26
Appendiks A til Appendiks J med statistiske detaljer	27
Bibliografi	43

Dansk sammenfatning

Formålet med denne undersøgelse er at redegøre for befolkningens undervisning i entreprenørskab, især hvordan undervisningen er udbredt blandt folk nu og tidligere og blandt unge og ældre, at redegøre for undervisningens sammenhæng med entreprenørielle kompetencer og med foretagsomheden i befolkningen, som den kommer til udtryk i intentioner om at starte ny virksomhed, i opstart og i drift, og også i entreprenant arbejde blandt ansatte i de eksisterende virksomheder og i foretagsom ledelse.

Undersøgelsen baseres på den årlige spørgeskemaundersøgelse af den danske befolkning, som foretages på Syddansk Universitet i projektet Global Entrepreneurship Monitor, i 2010 og i 2014 med fokus på entreprenørskabsundervisning og med støtte af Fonden for Entrepenørskab – Young Enterprise.

Entrepenørskabsundervisningen er nu langt mere udbredt i befolkningen end for få år siden. De unge har cirka dobbelt så hyppigt som de ældre modtaget undervisning i entrepenørskab i grundskolen, i gymnasiale uddannelser, i erhvervsuddannelser, i videregående uddannelser, uden for skolerne og også i konkurrencer, der træner foretagsomhed. Med den stigende entrepenørskabsundervisning synes at følge et skifte i den retning, at foretagsomhed er ved at blive en del af ungdomskulturen frem for at baseres på livserfaring.

Entrepenørskabsundervisningen er i beskeden grad socialt nedarvet fra forældrene i den forstand, at folk særlig ofte får entrepenørskabsundervisning, hvis forældrene har været selvstændige, men entrepenørskabsundervisning er mere uafhængig af om forældrene er erhvervsuddannede.

Undervisningen vægter teoretisk indhold langt højere end praktisk indhold, men entrepenørskabsundervisning hænger positivt sammen med entrepenante kompetencer såsom selvsikkerhed vedrørende egen evne til at starte et foretagende, årvågenhed for forretningsmuligheder, risikovillighed, kendskab til opstartere der kan blive rollemodeller og kilder til tavs viden og know-how om opstart.

Entrepenørskabsundervisning hænger også positivt sammen med folks intention om at starte egen virksomhed, med engagement i opstart og med ejer-ledelse af etablerede virksomheder. Entrepenørskabsundervisning hænger også sammen med ansatte medarbejderes engagement i entrepenant arbejde, oftest med sigte på at forsætte det nye arbejde på arbejdspladsen snarere end at flytte det over i ny egen virksomhed. Entrepenørskabsundervisningen hænger også positivt sammen med interesse og kompetence for ledelse blandt voksne og specielt blandt ansatte i virksomhederne. Entrepenørskabsundervisning styrker således bredt nyttige kompetencer og øger derigennem indkomsten.

Executive Summary

The aim of this study is to account for the Danish population's education in entrepreneurship, especially as this education is expanding in the population, and especially in the young generation, to account for the coupling of entrepreneurship education with entrepreneurial competencies and with entrepreneurial pursuits in the population as expressed in intention to start new enterprises, in starting, and in running enterprises, and also expressed in entrepreneurial work by employees in enterprises and in entrepreneurial management.

The study is based on the annual questionnaire survey of the population in Denmark, which is conducted by University of Southern Denmark in the Global Entrepreneurship Monitor project, in 2010 and 2014 with focus on entrepreneurship education, and with funding from the Danish Foundation for Entrepreneurship.

The study shows that entrepreneurship education is now far more widespread in the population than a few years ago. The young generation has about twice as frequently as the older generation received entrepreneurship education in primary school, in high school, in vocational education, in higher education, outside the educational system, and also in competitions that train entrepreneurship. With the expansion of entrepreneurship education seems to follow a shift: entrepreneurial culture is becoming prevalent in the young generation, rather than a matter of life experience.

Entrepreneurship education is to a modest extent socially inherited from parents in that people especially often receive entrepreneurship education if their parents have been self-employed, but entrepreneurship education is rather independent of whether parents have business education or higher education.

Entrepreneurship education is more theoretical than practical, but it is positively coupled with entrepreneurial competencies such as self-efficacy, opportunity-alertness, risk-propensity and role-modeling of entrepreneurs who may become sources of tacit knowledge about how to start.

Entrepreneurship education is also beneficial people's intention to start an enterprise, with engagement in starting, and with owning-managing an established enterprise. Entrepreneurship education also benefits for entrepreneurial work by employees, which typically is to be continued within the work-place rather than to be spun-off as their own enterprise. Entrepreneurship education also enhances management competences among adults and specifically among employees in enterprises. Thus entrepreneurship education builds broadly useful competences and thereby raises personal income.

Indledning: Entreprenørskabsundervisning og foretagsomhed

Danmark investerer i undervisning, og specielt også i undervisning i entreprenørskab, ligesom det gøres jorden rundt. Hensigterne er at motivere flere unge til at blive iværksættere, både undervejs i deres uddannelser men også uden for og bagefter deres uddannelser, og at give de motiverede kompetencer til at starte virksomheder, der får succes (World Economic Forum, 2009).

For et årti siden halted Danmark langt bagefter de fleste andre lande i udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i skolesystemet og især i de videregående uddannelser. Om end Danmark startede bagerst i feltet ekspanderede Danmark hastigt, måske hurtigere end andre lande øgede deres entreprenørskabsundervisning (Schøtt, 2009).

Ekspansionen af entreprenørskabsundervisning i Danmark, såvel som i udlandet, baseres på en tro på, at dette var en god investering i fremskridt, og en tro på at entreprenørskabsundervisning fremmer motivation og kompetencer, der øger etablering af nye virksomheder, som innoverer, eksporterer, vækster og skaber arbejdspladser.

Med troen følger evaluering og forskning, der teoretiserer og afprøver troen. En strøm af undersøgelser har fokuseret på entreprenørskabsundervisningens konsekvenser for de studerendes motivation, kompetencer og intention om at starte ny virksomhed (Cheraghi og Schøtt, 2014, 2015; Levie et al., 2015).

Undersøgelsen i denne rapport er mere omfattende i tre henseender. Her undersøges ikke blot unge, men voksenbefolkningen - landets voksne i alderen 15 til 64 år. Her undersøges ikke blot intention, men også opstart og drift af virksomheder. Her undersøges ikke blot entreprenørskab som etablering af egen virksomhed, men bredere som en foretagsomhed, der også omfatter entreprenant arbejde udført af ansatte på eksisterende arbejdspladser og også omfatter entreprenant ledelse.

Spørgsmålene er derfor: hvordan er befolkningens undervisning i entreprenørskab, især som undervisningen er udbredt blandt folk nu og tidligere, blandt piger og drenge og blandt unge og ældre? Og hvad er undervisningens sammenhæng med entreprenørielle kompetencer og med foretagsomheden i befolkningen, som den kommer til udtryk i intentioner om at starte ny virksomhed, i opstart og i drift, og også i entreprenant arbejde blandt ansatte i de eksisterende virksomheder og i foretagsom ledelse?

Global Entrepreneurship Monitor projektet

Denne undersøgelse er en spørgeskemaundersøgelse af den danske voksenbefolkning, i alderen 15 til 64 år, hvoraf en tilfældig stikprøve udspurgtes i 2010 og en anden vilkårlig stikprøve udvalgte i 2014, som blev spurgt om deres entreprenørskabsundervisning, uddannelse, kompetencer og foretagsomhed i form af intentioner og opstart, i entreprenant arbejde som ansat og i foretagsom ledelse.

Undersøgelsen indgår i et større forskningsprojekt, Global Entrepreneurship Monitor (GEM), der i Danmark udføres på Syddansk Universitet i et team, der er en del af det globale konsortium Global Entrepreneurship Research Association, der udfører det globale GEM program. GEM er verdens største undersøgelse af entreprenørskab. GEM gennemfører en årlig spørgeskemaundersøgelse af voksenbefolkningen i hvert deltagende land og også af rammevilkårene for entreprenøriel aktivitet. GEM er beskrevet på hjemmesiden www.gemconsortium.org, hvorfra både data og rapporter kan downloades.

Den årlige spørgeskemaundersøgelse spørger ind til befolkningens entreprenørielle kompetencer, holdninger omkring iværksætteri og intentioner om eventuelt at starte virksomhed. Derved udforskes problemstillinger omkring befolkningens involvering i iværksætteri, især omkring unges vej til en karriere som iværksættere.

Spørgeskemaundersøgelsen spørger også ind til iværksætteres opstart og drift af virksomhed, og også til ansattes involvering i entreprenant arbejde på arbejdspladsen. Derved udforskes problemstillinger omkring arbejdet med at opdage og udnytte muligheder for virksomheder for at skabe værdier som værdsættes og erhverves af andre, arbejde der udføres i eksisterende virksomheder og udføres ved at starte nye virksomheder.

GEM surveyet havde i 2008 fokus på entreprenørskabsundervisning rundt omkring i verden og dokumenterede bl.a. hvordan Danmark da haltede bagefter, men ekspanderede hurtigere end andre lande (Coduras et al, 2010; Levie et al., 2015; Schøtt, 2009).

GEM surveyet har i 2014 fokus på unges involvering i entreprenørskab, og dette fokus vil nok afspejles i den globale GEM rapport, der offentliggøres i februar 2015, og senere i 2015 i en særlig rapport fra GEM om ungdommens involvering i iværksætteri, hvor en af forfatterne nok bliver denne danske rapport forfatter.

Undersøgelsesmetoden: Survey af de 15-64 årige

Den danske GEM-undersøgelses population er landets voksne i alderen 15 til 64 år. En stikprøve udtrækkes vilkårligt ud fra befolkningens telefonnumre af et survey-firma, som gennemfører et telefoninterview med mindst 2000 voksne.

I denne analyse er stikprøvens størrelse 4208 voksne, nemlig 2000 voksne udspurgt i året 2010 og 2208 voksne udspurgt i året 2014, med en blot lidt større stikprøve (Schøtt, 2011).

Den danske GEM spørgeskemarunde har i 2010 og 2014 haft fokus på entreprenørskabsundervisning og har derfor indeholdt en række spørgsmål herom.

Problemstillingerne her er især, hvorvidt befolkningens unge har modtaget undervisning i entreprenørskab i deres uddannelser, og hvorvidt entreprenørskabsundervisningens indhold har været mest teoretisk eller praktisk.

Problemstillingerne drejer sig også om entreprenørskabsundervisningens sammenhæng med karrierer i foretagsomt arbejde. Blandt andet belyses hvorvidt entreprenørskabsundervisning hænger sammen med entreprenørielle kompetencer, og hvorvidt entreprenørskabsundervisning hænger sammen med entreprenant arbejde, både ift. ansatte i eksisterende virksomheder og ift. iværksættere der har intention om at starte, starter, og driver egen virksomhed, og også ift. virksomhedsledere der måske har modtaget undervisning i entreprenørskab og anden ledelse, og måske er motiverede for videre udvikling af deres kompetencer.

De følgende afsnit A til J dokumenterer entreprenørskabsundervisningens forhold i kortfattet form. Hvert afsnit uddybes med mere detaljerede statistiske analyser i Appendiks A til Appendiks J på siderne 27-42.

A. Entreprenørskabsundervisning i befolkningen og specielt blandt unge

Problematikken er her hvorvidt undervisning i at starte virksomhed er udbredt i landets befolkning, og specielt hvorvidt entreprenørskabsundervisningen er skiftende hen over generationerne.

Surveyet i 2014 spurgte alle respondenter om undervisning i opstart med fem spørgsmål:
Fik du i grundskolen (eller i folkeskolen, privatskole, efterskole) nogen træning i at starte en virksomhed?

Fik du i din erhvervsfaglige uddannelse nogen træning i at starte en virksomhed?

Fik du i din uddannelse på gymnasieniveau nogen træning i at starte en virksomhed?

Fik du i din videregående uddannelse nogen træning i at starte en virksomhed?

Imens du var under uddannelse, har du da uden for skolen fået nogen træning i at starte en virksomhed?

Udbredelsen af entreprenørskabsundervisning angives ved den procentdel af en aldersgruppe, der har fået undervisning, Tabel A1.

Tabel A1.

Entreprenørskabsundervisning i start af virksomhed, opdelt efter alder (923 unge, 1278 ældre).

	15-34 årige	35-64 årige	Signifikans
Fik entreprenørskabsundervisning i grundskolen	6,3%	2,0%	***
Fik entreprenørskabsundervisning i erhvervsfaglig uddannelse	36,5%	14,9%	***
Fik entreprenørskabsundervisning i gymnasieniveau-uddannelse	14,4%	6,9%	***
Fik entreprenørskabsundervisning i videregående uddannelse	18,8%	10,5%	***
Fik træning uden for skolen, mens under uddannelse	7,9%	4,8%	**
Fik ingen entreprenørskabsundervisning	74,0%	84,2%	
Fik 1 type entreprenørskabsundervisning	19,0%	11,2%	
Fik 2 typer entreprenørskabsundervisning	5,7%	3,8%	
Fik 3 typer entreprenørskabsundervisning	1,2%	0,7%	
Fik 4 typer entreprenørskabsundervisning	0,1%	0,1%	
Fik alle 5 typer entreprenørskabsundervisning	0,0%	0,0%	
I alt	100%	100%	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at langt flere i den unge generation fået entreprenørskabsundervisning end i den ældre generation, endda i enhver kontekst (hver af de seks forskelle er signifikant). Dog er det kun en lille del af den unge generation, der har fået entreprenørskabsundervisning. Der skal nok endnu en ny generation til, førend størstedelen af befolkningen har modtaget

entreprenørskabsundervisning. Alderens effekt på entreprenørskabsundervisning er undersøgt nærmere i Appendiks A (side 27). Den mere detaljerede analyse viser, at undervisning er mest udbredt blandt de unge aldersgrupper, blandt mænd og blandt uddannede.

Problematikken er her også hvorvidt entreprenørskabsundervisningen er mest teoretisk eller praktisk, og om vægten er skiftende. De underviste respondenter spurgtes om entreprenørskabsundervisningen:

Var det du lærte af undervisningen i at starte virksomhed mest teoretisk eller mest praktisk?

Vægten på det teoretiske versus det praktiske angives for hver aldersgruppe i Tabel A2.

Tabel A2.

Teoretisk eller praktisk entreprenørskabsundervisning.

	15-34 årige	35-64 årige
Læring mest teoretisk	63,4%	72,0%
Læring lige teoretisk og praktisk	24,6%	22,0%
Læring mest praktisk	12,0%	6,1%
I alt	100%	100%
N underviste respondenter	191	164

Tabellen viser, at entreprenørskabsundervisningen har været langt mere teoretisk end praktisk, i både den unge generation og den ældre generation. Tabellen indikerer dog også, at entreprenørskabsundervisningen er skiftet i retning af mere praktisk træning, den unge generation er måske mere praktisk trænede end den ældre generation. Denne forskel i stikprøven er dog så lille, at den ikke tillader os at drage nogen konklusion med rimelig sikkerhed. Effekten af alder på den teoretiske versus praktiske vægtning i entreprenørskabsundervisning er undersøgt nærmere i Appendiks A (side 27). Den nærmere analyse kan ikke afsløre nogen tendens til, at vægten på teori i kontrast til praksis afhænger af alder eller køn.

Konklusionerne af ovenstående analyser er, at:

- entreprenørskabsundervisning i befolkningen endnu ikke er vidt udbredt
- den unge generation har fået langt mere entreprenørskabsundervisning end den ældre generation
- et skift er undervejs til langt mere udbredt entreprenørskabsundervisning
- entreprenørskabsundervisningen har været langt mere teoretisk end praktisk.

Skift gennem årene undersøges nærmere nedenfor, i afsnittene G og H.

B. Er entreprenørskabsundervisning påvirket af forældres uddannelse og beskæftigelse?

Problematikken er her hvorvidt entreprenørskabsundervisning er påvirket eller socialt nedarvet i den forstand, at personers entreprenørskabsundervisning afhænger af om deres forældre har været erhvervsuddannede og beskæftiget som selvstændige erhvervsdrivende.

Alle respondenter spurgtes om deres forældres uddannelse:

Jeg vil lige spørge til dine forældres uddannelse. Har nogen af dine forældre en erhvervsuddannelse, eller en videregående uddannelse, eller ikke nogen erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse?

Hvorvidt folks entreprenørskabsundervisning hænger sammen med forældres uddannelse angives i Tabel B1.

Tabel B1.

Entreprenørskabsundervisning, afhængig af forældres uddannelse.

	Forældre har en erhvervsuddannelse	Forældre har en videregående uddannelse	Ingen forælder har nogen erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse
Har fået entreprenørskabsundervisning	20,6%	22,6%	17,8%
Ingen entreprenørskabsundervisning	79,4%	77,4%	82,2%
I alt	100%	100%	100%
N respondenter	790	707	601

Tabel B1 viser, at uanset hvad folks forældres uddannelse er, så er det de færreste folk, der har fået nogen entreprenørskabsundervisning.

Tabellen antyder, at entreprenørskabsundervisning er lidt hyppigere blandt personer med erhvervsuddannede eller videreuddannede forældre end blandt personer uden erhvervsuddannede eller videreuddannede forældre. Men denne indflydelse fra forældrenes uddannelse er svag (og er ikke statistisk signifikant). Så entreprenørskabsundervisning er kun i svag grad afhængig af forældres uddannelse.

Effekten på personers entreprenørskabsundervisning fra forældrenes uddannelse er undersøgt nærmere i Appendiks B (side 31). Den mere detaljerede analyse viser, at folks entreprenørskabsundervisning ikke afhænger væsentligt af forældrenes uddannelse, også når der kontrolleres for folks alder, uddannelse, køn og forældres beskæftigelse.

Problematikken her er også, om folks entreprenørskabsundervisning afhænger af forældrenes beskæftigelse.

Alle respondenter spurgtes om deres forældres beskæftigelse:

Har nogen af dine forældre været selvstændig erhvervsdrivende; din far, eller din mor, eller begge?

Hvorvidt folks entreprenørskabsundervisning hænger sammen med forældres beskæftigelse angives i Tabel B2.

Tabel B2.

Folks entreprenørskabsundervisning, afhængig af forældres beskæftigelse.

	Forældre har været selvstændige	Ingen forælder har været selvstændig
Har fået entreprenørskabsundervisning	23,2%	17,7%
Ingen entreprenørskabsundervisning	76,8%	82,3%
I alt	100%	100%
N respondenter	971	1202

Tabellen viser, at entreprenørskabsundervisning er hyppigere blandt personer med selvstændige forældre end blandt personer uden selvstændige forældre (forskellen er statistisk signifikant). Men indflydelsen fra forældrenes beskæftigelse er lille. Så entreprenørskabsundervisning er kun i lille grad social nedarvet fra forældrenes beskæftigelse.

Effekten på personers entreprenørskabsundervisning fra forældrenes beskæftigelse er undersøgt nærmere i Appendiks B (side 31). Den nærmere analyse viser, at folks entreprenørskabsundervisning afhænger af forældrenes beskæftigelse - folk med selvstændige forældre har hyppigere end folk uden selvstændige forældre fået entreprenørskabsundervisning, også når folks alder, uddannelse, køn og forældres uddannelse tages i betragtning.

Konklusionerne af ovenstående analyser er, at folks

- entreprenørskabsundervisning ikke i væsentlig grad fremmes af forældres erhvervsuddannelse og videreuddannelse
- entreprenørskabsundervisning i lille grad fremmes af forældres beskæftigelse som selvstændige

C. Entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenørielle kompetencer

Problematikken er her hvorvidt entreprenørskabsundervisning fremmer kompetencer til at blive iværksætter.

Alle respondenter spurgtes om deres entreprenørielle kompetencer, i form af

- selvsikkerhed vedrørende evnen til at starte en virksomhed (self-efficacy på engelsk)
- årvågenhed for forretningsmuligheder (opportunity-alertness i engelsk faglitteratur)
- risikovillighed (risk-propensity i den engelsksprogede litteratur om iværksætteri)
- rollemodel i form af at kende en opstarter, der kan være et forbillede (role-modelling)

Selvsikkerhed indikeres ved spørgsmålet:

Mener du, at du har den viden, de kvalifikationer og den erfaring, der skal til for at starte ny virksomhed?

Årvågenhed for forretningsmuligheder spurgtes til:

Mener du, at der inden for det næste halve år vil være gode muligheder for at starte en ny virksomhed i det område, hvor du bor?

Risikovillighed måles ved at spørge:

Tænker du, at frygt for fiasko ville kunne afholde dig fra at starte egen virksomhed?

Rollemodel, som at have et forbillede for at starte virksomhed, måles ved spørgsmålet:

Kender du personligt nogen der har startet en virksomhed inden for de seneste to år?

Kompetencernes afhængighed af alder angives i Tabel C1.

Tabel C1.

Entreprenørielle kompetencer, afhængig af alder (1700+ respondenter).

	15-34 årige	35-64 årige	Signifikans
Årvågenhed for forretningsmuligheder	63,4%	55,7%	**
Rollemodel	37,2%	27,5%	***
Risikovillighed	52,3%	58,5%	**
Selvsikkerhed	25,9%	38,4%	***

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Hver kompetence er signifikant forskellig mellem de to generationer, men ikke i samme retning.

Den unge generation, sammenlignet med den ældre generation:

- er hyppigere årvågne
- har hyppigere rollemodeller
- er sjældnere selvsikre
- er sjældnere risikovillige

Effekten af alder på kompetencerne er undersøgt nærmere i Appendiks C (side 32). Også den nærmere analyse viser, at de unge, sammenlignet med de ældre, hyppigere er årvågne og har

rollemodeller, men sjældnere er selvsikre og risikovillige, også når deres køn og alder tages i betragtning.

Problematikken er især, hvorvidt kompetencerne er knyttet til entreprenørskabsundervisning.

Hver kompetences sammenhæng med entreprenørskabsundervisning og alder angives i Tabel C2.

Tabel C2.

Folks entreprenørielle kompetencer, afhængig af entreprenørskabsundervisning og alder.

		Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning	Signifikans
Årvågenhed	15-34 årige	70,3%	60,6%	*
	35-64 årige	58,5%	55,0%	
Rollemodel	15-34 årige	47,7%	33,4%	***
	35-64 årige	38,1%	25,4%	***
Selvsikkerhed	15-34 årige	38,5%	21,6%	***
	35-64 årige	52,8%	35,7%	***
Risikovillighed	15-34 årige	53,9%	51,6%	
	35-64 årige	57,9%	58,6%	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Entreprenørskabsundervisning, for hver aldersgruppe, hænger positivt sammen med

- rollemodellering
- selvsikkerhed

Men ikke med risikovillighed og heller ikke markant med årvågenhed, der er mere uafhængig af entreprenørskabsundervisning.

Effekterne af entreprenørskabsundervisning og alder på kompetencer er undersøgt nærmere i Appendiks C (side 33). Den nærmere analyse viser, at folks entreprenørskabsundervisning fremmer deres rollemodellering og selvsikkerhed, men ikke risikovillighed og heller ikke deres årvågenhed, også når deres køn og alder tages i betragtning.

Konklusionerne af disse analyser er, at:

- årvågenhed og rollemodellering er mere udbredt blandt unge end ældre
- selvsikkerhed og risikovillighed er mindre udbredt blandt unge end ældre
- rollemodellering og selvsikkerhed, i hver aldersgruppe, hænger positivt sammen med entreprenørskabsundervisning
- risikovillighed og årvågenhed er mere uafhængig af entreprenørskabsundervisning

D. Entreprenørskabsundervisning fremmer intention, start og drift af egen virksomhed

Problematikken er her, hvorvidt entreprenørskabsunderviste personer hyppigere end ikke-underviste personer har tidligere erfaring med opstart, har en intention om at starte, er ved at starte eller driver egen virksomhed.

Hver respondent spurgtes om tidligere erfaring med opstart:

Har du tidligere i dit liv startet en virksomhed?

Hver respondent spurgtes om intention om at starte egen virksomhed:

Forventer du at blive selvstændig eller starte ny virksomhed, alene eller sammen med andre, inden for de næste tre år?

Enhver spurgtes om opstart af egen virksomhed:

Er du, selv eller sammen med andre, for tiden i færd med at starte en ny virksomhed, enten som selvstændig eller ved at sælge varer eller serviceydelser til andre?

Er du, selv eller sammen med andre, for tiden i færd med at starte en ny virksomhed eller et nyt forretningsområde sammen med din arbejdsgiver - som en del af dit nuværende job?

Enhver spurgtes om drift af egen virksomhed:

Er du, selv eller sammen med andre, ejer af en virksomhed, som du er med til at lede, er du selvstændig, eller sælger du varer eller serviceydelser til andre?

Folks alder og entreprenørskabsundervisnings sammenhæng med deres tidligere opstart, intention om opstart, opstart og drift af virksomhed er angivet i Tabel D1.

Tabel D1.

Folks tidligere opstart, intention om opstart, opstart og drift af virksomhed, afhængig af entreprenørskabsundervisning og alder.

		Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning	Signifikans
Tidligere opstart	15-34 år	7,9%	2,8%	**
	35-64 år	32,8%	17,6%	***
Har intention	15-34 år	16,3%	8,9%	**
	35-64 år	12,6%	5,8%	***
Starter virksomhed	15-34 år	6,7%	2,6%	**
	35-64 år	5,5%	2,6%	*
Driver virksomhed	15-34 år	6,2%	2,6%	*
	35-64 år	15,3%	7,3%	***

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabel D1 viser, at de underviste personer har hyppigere end de ikke-underviste personer tidligere opstart, intention, igangværende opstart og drift af virksomhed, uanset alder.

Endvidere ses, at de ældre hyppigere har haft tidligere opstart (selvfølgelig) og hyppigere driver virksomhed, men at de unge hyppigere har intention og opstart, næsten uanset entreprenørskabsundervisning.

Sammenhængen mellem entreprenørskabsundervisning og tidligere opstart, intention, opstart og drift, og også alder er undersøgt nærmere i Appendiks D (side 34). Også den nærmere analyse viser, at unge hyppigere end ældre har intention og igangværende opstart, men sjældnere har erfaring fra tidligere opstart og sjældnere driver virksomhed, og analysen viser også, at entreprenørskabsundervisning hænger positivt sammen med enhver form for entreprenøriel aktivitet.

E. Piger og drenges entreprenørskabsundervisning, kompetencer og intentioner

Problematikken er her, hvorvidt piger og drenge er ens eller forskellige i deres entreprenørskabsundervisning, entreprenørielle kompetencer og intentioner om at blive iværksætter. Kønsulighed vokser op igennem karrierer som iværksættere (Cheraghi & Schøtt, 2015), så her er spørgsmålet, hvorvidt kønsuligheden er betydelig allerede i teenageårene.

Pigers og drenges forskelligheder vises i Tabel E1.

Tabel E1.

Pigers og drenges entreprenørskabsundervisning, kompetencer og intentioner.

Baseret på 402 respondenter i alderen 15-19 år udspurgt i 2010 eller 2014.

	Piger	Drenge	Signifikans
Har fået entreprenørskabsundervisning	12,7 %	28,3 %	***
Har selvsikkerhed	15,9 %	24,7 %	**
Har årvågenhed	41,9 %	52,0 %	**
Har risikovillighed	49,2 %	60,1 %	**
Har rollemodel	27,0 %	31,0 %	
Har intention om at starte virksomhed	4,2 %	13,3 %	**

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Drengene får langt oftere end pigerne undervisning i entreprenørskab, har langt oftere kompetencer såsom selvsikkerhed, årvågenhed og risikovillighed (men har måske ikke oftere en rollemodel), og har langt hyppigere intention om at starte egen virksomhed.

Effekterne af køn er nærmere undersøgt i diverse Appendikser.

F. Entreprenørskabsundervisning øger indkomsten

Problematikken er her, hvorvidt folks entreprenørskabsundervisning hænger sammen med deres egen indkomst.

Voksne spurgtes om deres årlige personlige indkomst før skat.

Sammenhængen mellem folks indkomst og entreprenørskabsundervisning indikeres ved gennemsnitsindkomsten for de underviste og gennemsnitsindkomsten for de ikke-underviste, Tabel F1.

Tabel F1.

Voksnes indkomst, afhængig af entreprenørskabsundervisning.

	Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning
Indkomst, gennemsnit	304.306 DKK	296.209 DKK
N respondenter	360	1385

Tabellen antyder, at folks entreprenørskabsundervisning og deres egen indkomst hænger sammen, på den måde at entreprenørskabsunderviste folk ser ud til at tjene lidt mere end ikke-underviste folk.

Effekten af folks entreprenørskabsundervisning på indkomst er nærmere undersøgt i Appendiks F (side 35). Den nærmere analyse viser, at folks entreprenørskabsundervisning har en positiv effekt på deres egen indtægt, også når deres uddannelse, køn, alder, og beskæftigelse i den private sektor og i den offentlige sektor tages i betragtning.

En tidligere analyse af personlig indkomst fandt også en positiv sammenhæng mellem entreprenørskabsundervisning og indkomst (Schøtt 2011). Denne nye analyse er lidt anderledes idet den tager folks beskæftigelsessektor i betragtning, og den nye analyse er derfor bedre og mere sikker i sin konklusion.

Konklusionen af den nærmere analyse af indkomst er, at effekten af entreprenørskabsundervisning på indtægten er ganske betydelig, også når andre forhold tages i betragtning.

G. Skift fra 2010 til 2014 i kompetencer baseret på entreprenørskabsundervisning

Problematikken er her, hvorvidt der fra 2010 til 2014 er sket et skift i kompetencer, og hvorvidt der er sket et skift i kompetencernes basering på entreprenørskabsundervisning.

Både i 2010 og i 2014 spurgtes de underviste respondenter om vægten på teori og praksis i entreprenørskabsundervisningen:

Var det du lærte af undervisningen i at starte virksomhed mest teoretisk eller mest praktisk?

Hvorvidt et skift er sket i vægten på teori eller praksis antydes i Tabel G1.

Tabel G1.

Teoretisk og praktisk læring, blandt unge (15-34 år)

	2010	2014
Læring mest teoretisk	66,2%	63,4%
Læring lige teoretisk og praktisk	23,4%	24,6%
Læring mest praktisk	10,4%	12,0%
I alt	100%	100%

Tabel G1 viser, at i både 2010 og 2014 har vægten været på teori.

Tabellen antyder, at der måske er sket et skift fra 2010 til 2014 i retning af mindre vægt på teoretisk læring og mere vægt på praktisk læring.

Effekten af tiden fra 2010 til 2014 på vægten af teori og praksis er undersøgt nærmere i Appendiks G (side 36). Den nærmere undersøgelse viser, at det tilsyneladende skifte i stikprøven er så lille, at det ikke med rimelig sikkerhed kan konkluderes at være sket.

Problematikken er også, hvorvidt der er sket et skift fra 2010 til 2014 i kompetencerne.

Som nævnt i det tidligere afsnit om kompetencer, spurgtes alle respondenter om deres entreprenørielle kompetencer.

Årvågenhed for forretningsmuligheder spurgtes til:

Mener du, at der inden for det næste halve år vil være gode muligheder for at starte en ny virksomhed i det område, hvor du bor?

Rollemodel, som en mulighed, måles ved spørgsmålet:

Kender du personligt nogen, der har startet en virksomhed inden for de seneste to år?

Risikovillighed måles ved at spørge:

Tænker du, at frygt for fiasko ville kunne afholde dig fra at starte egen virksomhed?

Selvsikkerhed indikeres ved spørgsmålet:

Mener du, at du har den viden, de kvalifikationer og den erfaring, der skal til for at starte ny virksomhed?

Skift i kompetencer angiver i Tabel G2.

Tabel G2.

Entreprenørielle kompetencer, blandt unge og ældre, spurgt i 2010 og 2014.

		2010	2014
Årvågenhed	15-34 årige	49,7%	63,4%
	35-64 årige	45,2%	55,7%
Rollemodel	15-34 årige	49,1%	37,2%
	35-64 årige	40,1%	27,5%
Risikovillighed	15-34 årige	56,2%	52,3%
	35-64 årige	66,6%	58,5%
Selvsikkerhed	15-34 årige	32,9%	25,9%
	35-64 årige	46,4%	38,4%

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser adskillige skift fra 2010 til 2014:

- årvågenhed er steget
- rollemodellering er faldet
- risikovillighed er faldet
- selvsikkerhed er faldet

Omskifteligheden i kompetencerne er undersøgt nærmere i Appendiks G (side 36). De nærmere analyser viser, at også når andre forhold tages i betragtning, så har tiden medført en stigning i årvågenhed og fald i rollemodellering, risikovillighed og selvsikkerhed.

Problematikken er også, hvorvidt kompetencerne baseres på entreprenørskabsundervisning. Sammenhænge mellem folks kompetencer og deres alder og undervisning, og også tiden, er angivet i Tabel G3.

Tabel G3.

Entreprenørielle kompetencer, afhængig af entreprenørskabsundervisning, blandt unge og ældre, spurgt i 2010 og 2014.

		2010		2014	
		Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning	Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning
Årvågenhed	15-34	52,6%	47,0%	70,3%	60,6%
	35-64	49,6%	43,0%	58,5%	55,0%
Rollemodel	15-34	58,8%	40,9%	47,7%	33,4%
	35-64	52,2%	34,7%	38,1%	25,4%
Selvsikkerhed	15-34	42,9%	24,4%	38,5%	21,6%
	35-64	61,8%	39,4%	52,8%	35,7%
Risikovillighed	15-34	58,2%	54,5%	53,9%	51,6%
	35-64	66,5%	66,6%	57,9%	58,6%

Tabellen viser, at entreprenørskabsundervisning hænger sammen med:

- selvsikkerhed på positiv vis, dvs. underviste er hyppigere selvsikre end de ikke-underviste
- årvågenhed på positiv vis, dvs. underviste er hyppigere årvågne end de ikke-underviste;
- rollemodellering på positiv vis, dvs underviste har hyppigere rollemodeller end ikke-underviste
- risikovillighed på positiv vis, for de unge, dvs. underviste unge, er hyppigere risikovillige end ikke-underviste unge
- for de ældre er riskovillighed mere urelateret til entreprenørskabsundervisning

Effekterne af entreprenørskabsundervisning på kompetencer er nærmere undersøgt i Appendiks G (side 36). Den mere detaljerede analyse viser, at entreprenørskabsundervisning fremmer selvsikkerhed og rollemodellering, men ikke har nogen synlig effekt på årvågenhed og risikovillighed (når andre forhold tages i betragtning). Alder fremmer selvsikkerhed og risikovillighed, men reducerer årvågenhed og rollemodellering. Uddannelse fremmer selvsikkerhed, årvågenhed og rollemodellering, men har ingen synlig effekt på risikovillighed. Mænd, oftere end kvinder, rapporterer at besidde enhver kompetence.

Med tiden – fra 2010 til 2014 – er der sket adskillige skift. Risikovillighed og rollemodellering er aftaget med tiden. Men årvågenhed over for forretningsmuligheder er øget (at den økonomiske krisen er aftaget, er nok grunden hertil).

H. Skift fra 2010 til 2014 i intention baseret på entreprenørskabsundervisning

Problematikken er her, hvorvidt intentioner om at starte er skiftet fra 2010 til 2014, både blandt unge og blandt ældre, og om baseringen på entreprenørskabsundervisning er skiftet.

Hvorvidt der er sket et skift i tiden i unges og ældres intentioner om opstart antydes i Tabel H1.

Tabel H1.

Entreprenøriel intention, blandt unge og ældre, spurgt i 2010 og 2014

		2010	2014
Intention om at starte virksomhed	15-34 årige	8,7%	10,8%
	35-64 årige	7,4%	6,8%

Tabellen indikerer, at intentionerne om at starte er faldet blandt de ældre, men er steget blandt de unge i befolkningen. Tidligere, omkring 2010, var der kun lille forskel mellem generationerne i deres intentioner. Men nu, omkring 2014, er der større forskel på generationerne i intentionerne. Det ser ud som om intentioner er blevet et ungdomsfænomen.

Effekterne af tid og alder er undersøgt nærmere i Appendiks H (side 39). Den mere detaljerede analyse viser, at intentioner nu er mere af et ungdomsfænomen end det var tidligere.

Problematikken er også, hvorvidt intentioners basis i entreprenørskabsundervisning er skiftet.

Intentioner, som de afhænger af entreprenørskabsundervisning, aldersgruppen og tid, 2010 og 2014, er angivet i Tabel H2.

Tabel H2.

Entreprenøriel intention, afhængig af entreprenørskabsundervisning, blandt unge og ældre, spurgt i 2010 og 2014.

		2010		2014	
		Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning	Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning
Intention om at starte virksomhed	15-34 årige	12,7%	5,7%	16,3%	8,7%
	35-64 årige	10,6%	5,9%	12,1%	5,8%

Tabellen viser, at intention om at starte er cirka dobbelt så hyppig for underviste som for de uden undervisning, blandt både ældre og yngre og i både 2010 og 2014. Dette indikerer, at baseringen på entreprenørskabsundervisning er ret konstant.

Effekterne af entreprenørskabsundervisning, sammen med tid og alder, er nærmere undersøgt i Appendiks H (side 39). Den mere detaljerede undersøgelse viser, at der ikke er sket et synligt skifte over tiden i intentionernes basis i entreprenørskabsundervisning.

I. Entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenant arbejde blandt ansatte

Problematikken er her, hvorvidt entreprenørskabsundervisning i at starte egen virksomhed også fremmer entreprenant arbejde blandt ansatte (intraprenørskab) i virksomhederne i Danmark.

Alle ansatte spurgtes i surveyet i 2014:

- I de seneste tre år, har du da været involveret i udviklingen af nye aktiviteter for din arbejdsgiver, som for eksempel at udvikle eller lancere nye varer eller services, eller sætte en ny afdeling op?
- I de seneste tre år har du da været aktivt involveret i udviklingen af nye ideer for din arbejdsgiver, såsom at skaffe information, at brainstorme om nye aktiviteter, eller at give dine egne ideer til ledelsen?
- I udviklingen af nye ideer på din arbejdsplads, har du da spillet en ledende rolle eller en støttende rolle?
- I de seneste tre år, har du da været involveret i at føre en ny aktivitet igennem, for eksempel ved at lægge planer, søge brugere eller kunder, finde midler til gennemførelse, eller samle et team til den ny aktivitet?
- I gennemførelsen af den nye aktivitet, har du da spillet en ledende rolle eller en støttende rolle?

En ansat kan hermed betragtes som entreprenant arbejdende, hvis den ansatte har spillet en ledende rolle i udviklingen af ideer eller i gennemførelsen af nye aktiviteter på arbejdspladsen. Kontrasten til de entreprenant arbejdende ansatte er de rutinearbejdende ansatte, der ikke spiller en sådan ledende rolle. De entreprenant arbejdende ansatte udgør knap 20% af de ansatte, mens de rutinearbejdende ansatte udgør godt og vel 80% af de ansatte.

Hvorvidt ansatte arbejder entreprenant hænger sammen med, om de har fået entreprenørskabsundervisning, Tabel I1.

Tabel I1.

Ansattes entreprenante arbejde og rutinearbejde, afhængig af entreprenørskabsundervisning.

	Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning
Entreprenant arbejdende	26,3%	17,3%
Rutinearbejdende	73,7%	82,7%
N ansatte	205	996

Tabel I1 viser, at entreprenørskabsunderviste ansatte hyppigere end ikke-underviste ansatte arbejder entreprenant (forskellen er statistisk signifikant).

Effekten af entreprenørskabsundervisning på entreprenant arbejde er nærmere undersøgt i Appendiks I (side 40). Den nærmere undersøgelse viser, at ansattes entreprenante arbejde fremmes af entreprenørskabsundervisning, også når deres køn og alder tages i betragtning.

Problematikken er også, hvorvidt entreprenante ansatte vil fortsætte det entreprenante arbejde for arbejdsgiveren eller vil flytte det entreprenante arbejde til en ny egen virksomhed, og om sådan fortsættelse afhænger af entreprenørskabsundervisning.

De entreprenante ansatte spurgtes:

Vil du arbejde videre på den nye aktivitet sammen med din arbejdsgiver, eller vil du selv starte en ny virksomhed, hvor du selv vil arbejde videre med aktiviteten?

Sammenhængen mellem entreprenørskabsundervisning og intentioner blandt de entreprenant arbejdende ansatte ses i Tabel I2.

Tabel I2.

Fortsættelse af det entreprenante arbejde, afhængig af entreprenørskabsundervisning.

	Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning
Arbejde videre med arbejdsgiveren	79,7%	78,8%
Arbejde videre i ny egen virksomhed	2,4%	5,4%
Andet	17,9%	15,8%
I alt	100%	100%
N entreprenante ansatte	123	354

Tabellen viser, at entreprenant arbejdende ansatte typisk vil arbejde videre med deres arbejdsgiver og kun sjældent vil arbejde videre i ny egen virksomhed. Denne store tilbøjelighed til at arbejde videre med arbejdsgiveren synes at være uafhængig af entreprenørskabsundervisning (forskellen er ikke signifikant).

Hvorvidt der er en effekt af entreprenørskabsundervisning på videreførelse af entreprenant arbejde med arbejdsgiveren eller i ny egen virksomhed er undersøgt nærmere i Appendiks I (side 40). Den nærmere analyse viser ikke nogen effekt af entreprenørskabsundervisning på om de entreprenante ansatte fortsætter med arbejdsgiveren eller flytter ud.

Konklusionerne på disse analyser af ansattes entreprenante arbejde er, at ansattes engagement i entreprenant arbejde øges med entreprenørskabsundervisning.

J. Entreprenørskabsundervisning fremmer kompetencer til ledelse

Problematikken er her, hvorvidt entreprenørskabsundervisning fremmer folks kompetencer til at lede virksomheder.

Alle voksne spurgtes om deres selvsikkerhed til ledelse:

Synes du, at du har den viden, de kvalifikationer og den erfaring, der skal til for at lede en privat virksomhed?

De ansatte spurgtes, om de er ledere:

Er du ansat som leder i en privat virksomhed?

De privatansatte ledere spurgtes om de er topledere:

Er du med i den øverste ledelse i virksomheden?

Lederne og ejer-lederne (intenderende, startende og fungerende) spurgtes om motivation til ledelsesudvikling:

Er du generelt motiveret for at udvikle dine evner som leder?

Ejer-lederne (intenderende, startende og fungerende) spurgtes om deltagelse i ledelsesudvikling:

Har du taget et lederkursus eller en lederuddannelse?

Ejer-lederne (intenderende, startende og fungerende) spurgtes om lysten til ledelse:

Er du generelt motiveret for at påtage dig mere omfattende ledelsesarbejde?

Begyndende ejer-lederne (intenderende og startende) spurgtes om ledelseserfaring:

Har du tidligere i din karriere været leder af en virksomhed?

Hvorvidt en kompetence eller rolle hænger sammen med entreprenørskabsundervisning undersøges i Tabel J1.

Tabel J1.

Ledelseskompeter, afhængig af entreprenørskabsundervisning

	Har fået entreprenørskabs- undervisning	Ingen entreprenørskabs- undervisning	Antal respondenter	Signifikans
Har kompetencer til at lede en privat virksomhed	53,5%	36,8%	2111 voksne	***
Er ansat som leder i en privat virksomhed	20,0%	11,1%	1543 ansatte	***
Er ansat som topleder i en privat virksomhed	30,7%	41,2%	198 ansatte ledere	
Er motiveret for at udvikle evner som leder	82,1%	78,3%	440 ledere og ejer-ledere	
Er motiveret for mere ledelsesarbejde	73,4%	70,1%	333 ejer-ledere	
Har taget et lederkursus eller en lederuddannelse	36,4%	31,6%	341 ejer-ledere	
Har tidligere i karrieren været leder af en virksomhed	32,1%	27,9%	232 begyndende ejer-ledere	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabel J1 viser, i første linje, at ledelseskompetence er hyppigere blandt de entreprenørskabsunderviste voksne end blandt de ikke-underviste voksne.

Anden linje viser, at ansættelse som leder i en privat virksomhed er hyppigere blandt de entreprenørskabsunderviste ansatte end blandt de ikke-underviste ansatte.

Tredje linje viser, at ansættelse af topleder ikke er hyppigere blandt de entreprenørskabsunderviste ledere end blandt de ikke-underviste ledere (snarere tværtimod, men forskellen er ikke signifikant).

Tabellens øvrige fire linjer indikerer alle, at underviste ledere lidt hyppigere end ikke-underviste ledere er motiverede for at udvikle deres lederevner, er motiverede for at påtage sig mere ledelsesarbejde, har taget et lederkursus og tidligere har været leder. Men disse forskelle er så små, at vi ikke kan drage nogen konklusion med rimelig sikkerhed.

Effekterne af entreprenørskabsundervisning på disse ledelseskompetencer er nærmere undersøgt i Appendiks J (side 42).

Den nærmere analyse af voksnes entreprenørskabsundervisning og deres kompetencer til at lede en privat virksomhed viser, at undervisning øger deres ledelseskompetence, også når deres køn, alder og uddannelse tages i betragtning.

Den nærmere analyse af ansattes entreprenørskabsundervisning og deres ansættelse som leder (eller ej) viser, at undervisning øger deres chance for ansættelse som leder, også når deres køn, alder og uddannelse tages i betragtning.

Konklusionerne af disse analyser af ledelseskompetencer er, at entreprenørskabsundervisning hænger positivt sammen med folks kompetence til at lede en privat virksomhed og med ansattes chance for ansættelse som leder.

Konklusioner: Entreprenørskabsundervisningens effekter

Formålet med denne undersøgelse har været at redegøre for befolkningens undervisning i entreprenørskab, især som undervisningen er udbredt blandt folk nu og tidligere og blandt unge og ældre, at redegøre for undervisningens sammenhæng med entreprenørielle kompetencer og med foretagsomheden i befolkningen, som den kommer til udtryk i intentioner om at starte ny virksomhed, i opstart og i drift, og også i entreprenant arbejde blandt ansatte i de eksisterende virksomheder og i foretagsom ledelse.

Undersøgelsen baseredes på den årlige spørgeskemaundersøgelse af den danske befolkning, som foretages på Syddansk Universitet i projektet Global Entrepreneurship Monitor, i 2010 og i 2014 med fokus på entreprenørskabsundervisning.

Entreprenørskabsundervisningen er nu langt mere udbredt i befolkningen end for få år siden. De unge har cirka dobbelt så hyppigt som de ældre modtaget undervisning i entreprenørskab i grundskolen, i gymnasiale uddannelser, i erhvervsuddannelser, i videregående uddannelser, uden for skolerne og også i konkurrencer, der træner foretagsomhed. Med den stigende entreprenørskabsundervisning synes at følge et skifte i den retning, at foretagsomhed er ved at blive en del af ungdomskulturen frem for at baseres på livserfaring.

Entreprenørskabsundervisningen er i beskeden grad socialt nedarvet fra forældrene i den forstand, at folk særlig ofte får entreprenørskabsundervisning, hvis forældrene har været selvstændige, men entreprenørskabsundervisning er mere uafhængig af om forældrene er erhvervsuddannede.

Undervisningen vægter teoretisk indhold langt højere end praktisk indhold, men entreprenørskabsundervisning hænger positivt sammen med entreprenante kompetencer såsom selvsikkerhed vedrørende egen evne til at starte et foretagende, årvågenhed for forretningsmuligheder, risikovillighed, kendskab til opstartere der kan blive rollemodeller og kilder til tavs viden og know-how om opstart.

Entreprenørskabsundervisning hænger også sammen med folks intention om at starte egen virksomhed, med engagement i opstart, og med ejerledelse af etablerede virksomheder. Entreprenørskabsundervisning hænger også sammen med ansatte medarbejders engagement i entreprenant arbejde, oftest med sigte på at forsætte det nye arbejde på arbejdspladsen snarere end at flytte det over i ny egen virksomhed. Entreprenørskabsundervisningen hænger også positivt sammen med interesse og kompetence for ledelse blandt voksne og specielt blandt ansatte i virksomhederne. Entreprenørskabsundervisning styrker således bredt nyttige kompetencer og øger derigennem indkomsten.

Appendiks A. Entreprenørskabsundervisning i befolkningen, specielt blandt unge

Redegørelsen ovenfor er baseret på statistiske analyser, der detaljeres i det følgende, et appendiks for hvert afsnit.

Problematikken i afsnit A (siderne 7-8) er, hvorvidt undervisning i at starte en virksomhed er udbredt i landets befolkning, og specielt hvorvidt entreprenørskabsundervisningen er skiftende.

Alderens effekt på entreprenørskabsundervisning undersøges ved logistisk regression, hvor entreprenørskabsundervisning er den afhængige variabel (dikotom: hvorvidt undervisning i en kontekst er modtaget eller ej), og uafhængige variabler er aldersgruppe og køn.

For hver kontekst er undervisningens afhængighed af aldersgruppe og køn estimeret i Tabel A3.

Tabel A3.

Entreprenørskabsundervisning i hver kontekst, afhængig af aldersgruppe og køn.

Logistisk regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Grundskolen	Erhvervsfaglig	Gymnasieniveau	Videregående	Udenfor skolen	Konkurrence
Alder 15-24 år	0,43	0,18	0,30	-0,46	0,29	0,55
Alder 35-49 år	-0,85 *	-0,85**	-0,44 *	-0,76 ***	-0,22	-0,97 *
Alder 50-64 år	-1,06 **	-1,38 ***	-1,05 ***	-0,90 ***	-0,49 *	-1,22 *
Køn mand	0,47 *	0,40	0,45 *	0,67 ***	0,68 ***	0,61 *
Konstant	-3,2	-0,90	-2,12	-1,63	-3,02	-3,76
N voksne	2194	455	1233	1227	2184	2199

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser for enhver kontekst, at de ældre aldersgrupper sjældnere end de unge aldersgrupper har modtaget entreprenørskabsundervisning. Entreprenørskabsundervisning, i enhver kontekst, afhænger også af køn - mænd har hyppigere end kvinder modtaget entreprenørskabsundervisning.

Entreprenørskabsundervisning, som modtaget eller ej (uanset kontekst), afhænger af aldersgruppe, uddannelse og køn, Tabel A4.

Tabel A4.

Entreprenørskabsundervisning (uanset kontekst) afhængig af alder, uddannelse og køn. Logistisk regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Entreprenørskabs- undervisning
Alder 15-24 år	0,09
Alder 35-49 år	-0,65 ***
Alder 50-64 år	-1,06 ***
Uddannelse	0,10 ***
Køn mand	0,64 ***
Konstant	-2,71
N voksne	2145

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at entreprenørskabsundervisning er mest udbredt blandt de unge aldersgrupper, blandt mænd og blandt uddannede.

Forældres uddannelse og beskæftigelse er inddraget i afsnit B.

Problematikken er her også, hvorvidt entreprenørskabsundervisningen er mest teoretisk eller praktisk, og om vægten er skiftende i forskellige aldersgrupper.

Effekten af alder på den teoretiske versus praktiske vægtning i entreprenørskabsundervisning undersøges ved en lineær regression, hvor den afhængige variabel er graden af teoretisk læring (modsat vægten på praktisk læring), Tabel A5.

Tabel A5.

Teoretisk læring, afhængig af alder, uddannelse og køn.

Lineær regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Vægt på teori frem for praksis
Alder 15-24 år	-0,03
Alder 35-49 år	0,11 *
Alder 50-64 år	-0,05
Uddannelse	0,01
Køn	0,03
Konstant	0,59
N underviste	350

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at folks indlærings vægt på teori frem for praksis er ret uafhængig af deres alder, uddannelse og køn.

Konklusionerne af ovenstående analyser er, at:

- entreprenørskabsundervisning i befolkningen er endnu ikke vidt udbredt
- den unge generation er mere entreprenørskabsunderviste end den ældre generation
- et skift er undervejs til udbredt entreprenørskabsundervisning
- entreprenørskabsundervisningen har været langt mere teoretisk end praktisk.

Skift gennem årene er undersøgt nærmere i afsnit F og G.

Appendiks B. Er entreprenørskabsundervisning nedarvet fra forældres uddannelse og beskæftigelse?

Problematikken i afsnit B er, hvorvidt entreprenørskabsundervisning er socialt nedarvet i den forstand, at personers entreprenørskabsundervisning afhænger af om deres forældre har været erhvervsuddannede og beskæftiget som selvstændige erhvervsdrivende. Problematikken er også, om personers entreprenørskabsundervisning afhænger af forældrenes beskæftigelse.

Effekten på personers entreprenørskabsundervisning fra forældrenes uddannelse og beskæftigelse undersøges ved en logistisk regression, hvor den afhængige variabel er entreprenørskabsundervisning, målt dikotomt som undervist i kontrast til ikke-undervist, Tabel B2.

Tabel B2.

Entreprenørskabsundervisning, afhængig af alder, forældres uddannelse og beskæftigelse.

Logistisk regression (baseret på 2043 voksne).

For den kategoriske variabel 'forældres uddannelse' er referencegruppen forældre uden erhvervs- eller videregående uddannelse, som hver anden type af forældres uddannelse sammenlignes med.

Forældres beskæftigelse er dikotom, enten ingen eller en forælder har været selvstændig.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Koefficient	Odds ratio
Erhvervsuddannede forældre	-0,02	0,98
Videregående uddannede forældre	-0,97	0,94
Selvstændigt beskæftigede forældre	0,35 ***	1,42 ***
Alder 15-24 år	0,12	1,13
Alder 35-49 år	-0,67 ***	0,51 ***
Alder 50-64 år	-1,05 ***	0,35 ***
Uddannelse	0,10 ***	1,10 ***
Køn	0,64 ***	1,89 ***
Konstant	-2.74	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabel B2 viser, at entreprenørskabsundervisning af folk med erhvervsuddannede forældre er næsten som undervisning af folk med forældre uden erhvervsuddannelse eller videreuddannelse (når andre forhold tages i betragtning). Ligeså ligner undervisning af folk med videreuddannede forældre undervisningen af folk med forældre uden erhvervsuddannelse eller videreuddannelse. Så folks entreprenørskabsundervisning afhænger ikke synderligt af deres forældres uddannelse (når folks andre forhold tages i betragtning).

Tabel B2 viser også, at folks entreprenørskabsundervisning influeres af forældres beskæftigelse, undervisning er hyppigere hvis forældrene er selvstændige (når folks andre forhold tages i betragtning).

Entreprenørskabsundervisning er hyppigere blandt unge, blandt mænd og blandt uddannede (når folks andre forhold tages i betragtning).

Konklusionerne af ovenstående analyser er, at personers

- entreprenørskabsundervisning ikke væsentligt fremmes af forældres erhvervsuddannelse og videreuddannelse
- entreprenørskabsundervisning i nogen grad fremmes af forældres beskæftigelse som selvstændige

Appendiks C. Entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenørielle kompetencer

Problematikken i afsnit C er hvorvidt kompetencerne er knyttet til entreprenørskabsundervisning, især kausalt, dvs. hvorvidt entreprenørskabsundervisning fremmer kompetencer til at blive iværksætter. Effekten af alder på en kompetence undersøges også nærmere i en logistisk regression af en kompetence (målt dikotomt, som til stede eller ej) på undervisning, aldersgruppe, uddannelse (målt i antal år) og køn.

Tabel C3.

Hver kompetences afhængighed af entreprenørskabsundervisning, alder, uddannelse og køn. Logistisk regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Selvsikkerhed		Årvågenhed		Risikovillighed		Rollemodellering	
	koeffici	odds rati	koeffici	odds rati	koeffici	odds rati	koeffici	odds rati
Undervist	0,62***	1,85***	0,08	1,08	-0,08	0,93	0,50***	1,65***
Alder 15-24	-0,42*	0,66*	-0,36	0,70	-0,06	0,94	-0,03	0,97
Alder 35-49	0,36**	1,44**	-0,71***	0,49***	0,02	1,02	-0,41**	0,66**
Alder 50-64	0,32*	1,38*	-0,95***	0,39***	0,34*	1,40*	-0,90***	0,41***
Uddannelse	0,08***	1,08***	0,11***	1,11***	0,02	1,02	0,09***	1,09***
Køn mand	0,85***	2,35***	0,34***	1,41***	0,50***	1,65***	0,20*	1,22*
Konstant	-2,56		-0,71		-0,34		-1,81	
N resp.	2076		1713		2022		2136	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at folks entreprenørskabsundervisning påvirker kompetencer, på den måde at folks undervisning øger deres selvsikkerhed og rollemodellering, men ikke påvirker årvågenhed og risikovillighed (når andre forhold tages i betragtning).

Folks alder påvirker deres kompetencer, på den måde at alder øger selvsikkerhed og risikovillighed, men reducerer årvågenhed og rollemodellering (når andre forhold tages i betragtning).

Uddannelse øger kompetencer og mænd rapporterer hyppigere kompetencer end kvinder gør (når andre forhold tages i betragtning).

Konklusionerne af ovenstående analyser er, at:

- årvågenhed og rollemodellering er mere udbredt blandt unge end ældre
- selvsikkerhed og risikovillighed er mindre udbredt blandt unge end ældre
- selvsikkerhed og rollemodellering hænger positivt sammen med entreprenørskabsundervisning
- risikovillighed og årvågenhed er mere uafhængig af entreprenørskabsundervisning

Appendiks D. Entreprenørskabsundervisning fremmer intention, start og drift af egen virksomhed

Problematikken er her, hvorvidt underviste personer mere end ikke-underviste personer er tilbøjelige til at have intention om at starte, om de starter og om de driver egen virksomhed.

Sammenhængen mellem entreprenørskabsundervisning og intention, opstart og drift og også erfaring med tidligere opstart undersøges ved logistisk regression, Tabel D2.

Tabel D2.

Intention, opstart, drift og tidligere opstart påvirket af entreprenørskabsundervisning, alder, køn og uddannelse.

Logistisk regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Intention		Opstart		Drift		Tidligere opstart	
	koeff	odds rati	koeff	odds rati	koeff	odds rati	Koeff.	odds rati
Undervist	0,63***	1,87***	0,70**	2,01**	0,68***	1,97***	0,85***	2,33***
Alder 15-24	0,10	1,10	-0,02	0,98	-1,25**	0,29**	-0,90*	0,41*
Alder 35-49	-0,06	0,94	0,25	1,28	0,37	1,44	1,32***	3,77***
Alder 50-64	-0,94***	0,39***	-1,61**	0,20**	0,52*	1,68*	1,69***	5,40***
Uddannelse	0,02	1,02	0,06	1,07	0,07*	1,07	0,004	1,004
Køn mand	0,57***	1,77***	0,44*	1,56*	1,02***	2,78***	0,60***	1,83***
Konstant	-2,99		-4,53		-4,62		-3,44	
N voksne	2062		2145		2145		2142	

*** signifikant ved 0,0005 niveaue. ** signifikant ved 0,005 niveaue. * signifikant ved 0,05 niveaue.

Tabellen viser, at entreprenørskabsundervisning hænger positivt sammen med entreprenøriel aktivitet, for enhver form for entreprenøriel aktivitet. Sammenhængen er stor, også når folks andre karakteristika såsom alder, uddannelse og køn tages i betragtning.

Alder påvirker folks entreprenørielle aktivitet på den måde, at alder negativt påvirker intention og opstart, men positivt påvirker drift og erfaring fra tidligere opstart (selvfølgelig), også når folks uddannelse, entreprenørskabsundervisning og køn tages i betragtning.

Uddannelse påvirker drift positivt, men indvirker ikke synderligt på intention, opstart og tidligere erfaring; også når folks entreprenørskabsundervisning, alder og køn tages i betragtning.

Mænd, hyppigere end kvinder, er engagerede i enhver form for entreprenøriel aktivitet, også når deres alder, uddannelse og entreprenørskabsundervisning tages i betragtning.

Appendiks F. Entreprenørskabsundervisning øger indkomsten

Problematikken er her, hvorvidt entreprenørskabsundervisning hænger sammen med indkomst.

Effekten af folks entreprenørskabsundervisning på deres indkomst undersøges ved en lineær regression, hvor den afhængige variabel er deres personlige årlige indkomst før skat, som er målt i kroner, men derefter er transformeret logaritmisk. De uafhængige variable er entreprenørskabsundervisning målt dikotomt (fået eller ikke-fået nogen form for entreprenørskabsundervisning), og kontrolvariablerne uddannelse (antal år), køn, alder (antal år), beskæftigelse i den private sektor (dikotom: ja eller nej), beskæftigelse i den offentlige sektor (dikotom: ja eller nej). Populationen er de voksne i alderen 18 til 64 år. Stikprøvens størrelse er 1711 voksne (noget færre end de udspurgte, fordi en del undlod at svare gyldigt på enkelte spørgsmål).

Tabel F2.

Egen indkomst, afhængig af entreprenørskabsundervisning.

Lineær regression.

	Koefficient	Standardiseret koefficient
Undervist	0,10 **	0,05 **
Uddannelse	0,07 ***	0,26 ***
Køn mand	0,22 ***	0,12 ***
Alder	1,05 ***	0,49 ***
Privat beskæftiget	0,57 ***	0,32 ***
Offentlig beskæftiget	0,57 ***	0,29 ***
Konstant	6,94	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at folks indkomst er højere, hvis de har modtaget entreprenørskabsundervisning, også når andre forhold tages i betragtning.

Effekten af entreprenørskabsundervisning er ganske betydelig, som angivet ved den standardiserede koefficient på 0,05 (omend mindre end effekterne af uddannelse, køn, alder, og beskæftigelse).

Appendiks G. Skift fra 2010 til 2014 i kompetencer baseret på entreprenørskabsundervisning

Problematikken er her, hvorvidt der fra 2010 til 2014 er sket et skift i kompetencer, og hvorvidt der er sket et skift i kompetencernes basering på entreprenørskabsundervisning.

Effekter på en kompetence som hver voksen har, eller ikke har, fra voksnes baggrund og også fra tiden, dvs. 2010 eller 2014 hvor surveyet foretoges, undersøges ved en logistisk regression. Den afhængige variabel er kompetence, målt dikotomisk. De uafhængige variable er entreprenørskabsundervisning, alder, uddannelse, køn og tid, målt som en dikotomi eller dummy-variabel, 0 for 2010 og 1 for 2014. Effekterne på hver kompetence er estimeret i Tabel G4.

Tabel G4.

Hver kompetences afhængighed af entreprenørskabsundervisning, alder, uddannelse, køn og tid: 2014 i kontrast til 2010.

Logistisk regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Selvsikkerhed		Årvågenhed		Risikovillighed		Rollemodellering	
	koeffici	odds rat	koeffici	odds rat	koeffici	odds rat	koeffici	odds rat
Tid 2014vs2010	-0,11	0,89	0,67***	1,97***	-0,26***	0,77***	-0,30***	0,74***
Undervist	0,73***	2,08***	0,12	1,13	0,03	1,03	0,55***	1,73***
Alder	0,02***	1,02***	-0,01***	0,99***	0,02***	1,02***	-0,02***	0,98***
Uddannelse	0,08***	1,08***	0,09***	1,10***	-0,01	0,99	0,10***	1,10***
Køn	0,87***	2,39***	0,35***	1,42***	0,40***	1,49***	0,37***	1,45***
Konstant	-3,22		-1,28		-0,10		-1,26	
N respondenter	4015		3321		3956		4124	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at entreprenørskabsundervisning fremmer selvsikkerhed og rollemodellering, men ikke har nogen synlig effekt på årvågenhed og risikovillighed (når andre forhold tages i betragtning).

Alder fremmer selvsikkerhed og risikovillighed, men reducerer årvågenhed og rollemodellering. Uddannelse fremmer selvsikkerhed, årvågenhed og rollemodellering, men har ingen synlig effekt på risikovillighed. Mænd, oftere end kvinder, rapporterer at besidde enhver kompetence.

Med tiden – fra 2010 til 2014 – er der sket adskillige skift. Risikovillighed og rollemodellering er aftaget med tiden. Men årvågenhed over for forretningsmuligheder er øget (at den økonomiske krisen har aftaget, er nok grunden hertil).

Hvorvidt kompetencernes basering på entreprenørskabsundervisning har ændret sig over tid, kan undersøges ved at inkludere interaktionen mellem tid og undervisning i regressionsmodellen, Tabel G5.

Tabel G5 viser, at interaktionen mellem tid og undervisning ikke har nogen signifikant effekt på nogen af kompetencerne.

Tabel G5.

Hver kompetences afhængighed af entreprenørskabsundervisning, alder, uddannelse, køn og tid: 2014 i kontrast til 2010.

Interaktionseffekter i logaritmisk regression.

For alder er referencegruppen de 25-35 årige, som hver anden aldersgruppe sammenlignes med.

	Selvsikkerhed		Årvågenhed		Risikovillighed		Rollemodellering	
	koeffici	odds rat	koeffici	odds rat	koeffici	odds rat	koeffici	odds rat
Tid 2014 vs 2010	0,49 #	1,63 #	1,14 #	3,13 #	-0,09 #	0,92 #	-0,10 #	0,90#
Undervist	0,83 #	2,29 #	0,13 #	1,14 #	0,08 #	1,09 #	0,60 #	1,81 #
Alder	0,03 #	1,03 #	-0,01 #	0,99 #	0,02 #	1,02 #	-0,02 #	0,98 #
Tid * Undervist	-0,21	0,81	-0,02	0,98	-0,12	0,89	-0,11	0,90
Tid * Alder	-0,01*	0,99*	-0,01*	0,99*	-0,004	0,996	-0,004	0,996
Uddannelse	0,08***	1,08***	0,10***	1,10***	-0,01	0,99	0,10***	1,10***
Køn	0,88***	2,41***	0,36***	1,43***	0,40***	1,49***	0,37***	1,45***
Konstant	-3,62		-1,61		-0,22		-1,39	
N respondenter	4015		3321		3956		4124	

Signifikans er ikke testet her (signifikans var testet i foregående tabel).

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Hvorvidt kompetencernes afhængighed af alder er skiftet over tid, fra 2010 til 2014, kan undersøges ved at inkludere interaktionen mellem Tid og Alder (produktet Tid*Alder) i regressionen, Tabel G5.

Interaktionen af Tid og Alder har en negativ effekt på selvsikkerheden, dvs. de ældre i 2014 er mindre selvsikre end de ældre i 2010 var (når andre forhold er taget i betragtning). Med andre ord, de unge i 2014 er mere selvsikre end de unge i 2010 var.

Interaktionen af Tid og Alder har og en negativ effekt på årvågenheden, dvs. de ældre i 2014 er mindre årvågne end de ældre i 2010 var (når andre forhold er taget i betragtning). Med andre ord, de unge i 2014 er mere årvågne end de unge i 2010 var.

Effekten af tiden fra 2010 til 2014 på vægten af teori og praksis i indlæringen undersøges ved en lineær regression. Den afhængige variabel er vægten på teoretisk indlæring i kontrast til praktisk indlæring. Populationen er de voksne, der har modtaget entreprenørskabsundervisning. Stikprøven er de cirka 1100 voksne, der i surveyet i 2010 eller 2014 rapporterede at have modtaget entreprenørskabsundervisning.

Effekterne er estimeret i den lineære regression i Tabel G6.

Tabel G6.

Vægten på teoretisk læring snarere end praktisk læring, afhængig af alder, uddannelse og køn. Lineær regression.

N=1017 underviste.

	Hovedeffekter		Interaktionseffekt	
	Koefficient	Standardiseret koefficient	Koefficient	Standardiseret koefficient
Tid 2014 vs 2010	-0,01	-0,01	0,02 #	0,02 #
Alder	0,002	0,05	0,002 #	0,06 #
Tid * Alder			-0,001	-0,03
Uddannelse	0,01	0,06	0,01	0,06
Køn	0,01	0,02	0,01	0,02
Konstant	0,63		0,62	

Signifikans er ikke testet her (signifikans var testet i tabellens første model).

Vægten på teoretisk indlæring er ikke signifikant påvirket af alder, uddannelsens længde, køn eller tid, dvs. vægten er ikke ændret synderligt fra 2010 til 2014.

Hvorvidt vægten har flyttet sig mellem generationerne undersøges ved at inkludere interaktionen mellem Tid og Alder, dvs. produktet Tid*Alder, i regressionen.

Interaktionen er ikke signifikant, dvs. vægten er ikke skiftet mellem generationerne.

Appendiks H. Skift fra 2010 til 2014 i intention baseret på entreprenørskabsundervisning

Problematikken er her hvorvidt intentioner om at starte er skiftet fra 2010 til 2014, både blandt unge og blandt ældre, og om baseringen på entreprenørskabsundervisning er skiftet. Effekterne på voksnes intention om opstart fra deres baggrund og fra tid – 2014 versus 2010 – undersøges ved en logistisk regression, Tabel H3.

Voksnes intention om opstart er øget med tiden (nok fordi den økonomiske krise er aftaget fra 2010 til 2014), også når de voksnes baggrund tages i betragtning. Intention afhænger negativt af alder, dvs. de unge har hyppigere end de ældre en intention om at starte, også når andre forhold er taget i betragtning. Intention fremmes af entreprenørskabsundervisning og uddannelse, og mænd har hyppigere intention om opstart end kvinder har, også når andre forhold holdes konstante.

Tabel H3.

Intention, påvirket af tid (2014 vs 2010), entreprenørskabsundervisning, alder, uddannelse og køn. Logistisk regression (baseret på 3982 voksne interviewet i 2010 eller 2014).

	Hovedeffekter		Interaktionseffekt	
	Koefficient	Odds ratio	Koefficient	Odds ratio
Tid 2014 vs 2010	0,26 *	1,30 *	0,74 #	2,05 #
Alder	-0,02 ***	0,98 ***	-0,01 #	0,99 #
Tid * Alder			-0,01 @	0,99 @
Undervist	0,63 ***	1,88 ***	0,63 ***	1,88 ***
Uddannelse	0,04 *	1,04 *	0,05 *	1,05 *
Køn mand	0,71 ***	2,03 ***	0,71 ***	2,03 ***
Konstant	-2,97		-3,33	

signifikans er ikke testet (signifikans var testet i tabellens første model).

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

@ p-værdien er 0,08 i en ensidet test.

Hvorvidt der er sket et aldersskifte i intention, således at det nu – i 2014 mere end det var i 2010 – er de unge, der har intention om at starte, undersøges ved at inkludere interaktionen Tid*Alder i regressionen, Tabel H3.

Interaktionen Tid*Alder er marginalt signifikant, dvs. det kan konkluderes – om end med betydelig usikkerhed i konklusionen – at intention om opstart har flyttet sig nedad i årene, det synes nu at være et ungdomsfænomen, mere end det var tidligere.

Appendiks I. Entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenant arbejde blandt ansatte

Problematikken i afsnit H er, hvorvidt entreprenørskabsundervisning i at starte egen virksomhed også fremmer entreprenant arbejde blandt ansatte, intraprenørskab.

Populationen er de voksne i alderen 18 til 64 år, som er ansatte i private eller offentlige virksomheder eller organisationer. Stikprøven er de udspurgte ansatte, omkring 1200 ansatte, lidt færre idet ikke alle besvarede alle spørgsmål. Effekten af entreprenørskabsundervisning på entreprenant arbejde blandt ansatte undersøges ved en logistisk regression, hvor den afhængige variabel er type arbejde, målt dikotomt som entreprenant arbejde eller rutinearbejde. De uafhængige variabler er entreprenørskabsundervisning, målt dikotomt som modtaget eller ej, alder (år), uddannelse (år), køn, ansættelse i private sektor (dikotomi: ja eller nej), og ansættelse i den offentlige sektor (dikotomi: ja eller nej).

Hvorvidt entreprenant arbejde blandt ansatte fremmes af entreprenørskabsundervisning undersøges ved den logistiske regression i Tabel I5.

Tabel I5.

Ansattes entreprenante arbejde (i kontrast til rutinearbejde), afhængig af entreprenørskabsundervisning, alder, uddannelse, køn og sektor. Logistisk regression (baseret på 1173 ansatte).

	Koefficient	Odds ratio
Undervist	0,61 **	1,85 **
Alder	0,57 *	1,77 *
Uddannelse	0,20 ***	1,22 ***
Køn mand	0,04	1,04
Privat ansat	0,68 *	1,97 *
Offentligt ansat	0,56	1,74
Konstant	-7,23	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at ansattes arbejde – entreprenant i kontrast til rutine – afhænger af entreprenørskabsundervisning, på den måde at entreprenørskabsundervisning fremmer entreprenant arbejde. Entreprenant arbejde fremmes også af alder og af uddannelse, men er uafhængig af køn.

Problematikken er også, hvorvidt entreprenante ansatte vil fortsætte det entreprenante arbejde for arbejdsgiveren eller vil flytte det entreprenante arbejde til en ny egen virksomhed, og om sådan fortsættelse afhænger af entreprenørskabsundervisning.

Effekten af entreprenørskabsundervisning på videreførelse af entreprenant arbejde kunne i princippet undersøges ved en regression, men antallet af entreprenant arbejdende ansatte, der har intention af at fortsætte selvstændigt, er ganske lille (kun omkring 20), så en mere detaljeret analyse kunne ikke give konklusioner med rimelig sikkerhed, og er derfor ikke foretaget.

Appendiks J. Entreprenørskabsundervisning fremmer kompetencer til ledelse

Problematikken i afsnit J er, hvorvidt entreprenørskabsundervisning fremmer folks kompetencer til at lede virksomheder.

Effekten af entreprenørskabsundervisning på kompetence til at lede en private virksomhed undersøges ved en logistisk regression, hvor den afhængige variabel er kompetence til at lede, målt dikotomt som værende til stede eller ej. De uafhængige variabler er entreprenørskabsundervisning (dikotomi: har fået undervisning eller ej), alder (år), uddannelse (år) og køn. Populationen er de voksne i alderen 18 til 64 år, og stikprøven er alle cirka 2200 udspurgte, men noget færre er analyserede, da nogle udspurgte ikke svare på nogle af spørgsmålene.

Ledelseskompencens afhængighed af entreprenørskabsundervisning estimeres i den logistiske regression i Tabel J2.

Tabel J2.

Voksnes ledelseskompence påvirket af entreprenørskabsundervisning
Logistisk regression (baseret på 2057 voksne).

	Koefficient	Odds ratio
Undervist	0,70 ***	2,00 ***
Alder	0,76 ***	2,14 ***
Uddannelse	0,09 ***	1,09 ***
Køn mand	0,74 ***	2,10 ***
Konstant	-4,88	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at folks ledelseskompence hænger sammen med deres entreprenørskabsundervisning. Sammenhængen er stærk, også når folks alder, uddannelse og køn tages i betragtning.

Kompetence til at lede en privat virksomhed er også positivt påvirket af alder og uddannelse (også når deres andre karakteristika tages i betragtning). Kompetence til at lede er også hyppigere rapporteret af mænd end af kvinder, også når alder, uddannelse og entreprenørskabsundervisning tages i betragtning.

Ansattes deltagelse i ledelse, som påvirket af entreprenørskabsundervisning, undersøges ligeledes ved en logistisk regression. Den afhængige variabel er ledelse, målt dikotomt ved ansættelse som leder eller ej.

Ansættelsens afhængighed af entreprenørskabsundervisning estimeres i den logistiske regression i Tabel J3.

Tabel J3.

Ansattes ledelse (leder eller ej), afhængig af entreprenørskabsundervisning
Logistisk regression (baseret på 1515 ansatte).

	Koefficient	Odds ratio
Undervist	0,70 ***	2,02 ***
Alder	0,77 **	2,15 **
Uddannelse	0,02	1,03
Køn mand	0,69 ***	2,00 ***
Konstant	-5,61	

*** signifikant ved 0,0005 niveauet. ** signifikant ved 0,005 niveauet. * signifikant ved 0,05 niveauet.

Tabellen viser, at ansattes deltagelse i ledelse hænger sammen med entreprenørskabsundervisning, på den måde at entreprenørskabsunderviste ansatte oftere er ledere, også når de ansatte alder, uddannelse og køn tages i betragtning.

Ansattes deltagelse i ledelse påvirkes også positivt af alder, men åbenbart ikke af uddannelse. Ansatte mænd er hyppigere ledere end ansatte kvinder.

Bibliografi

- Cheraghi, Maryam, og T. Schøtt. 2015. Reproduction of gender gaps throughout the entrepreneurial career: disadvantages and benefits. *International Journal of Gender and Entrepreneurship* (accepted conditional on minor revisions).
- Cheraghi, Maryam, T. Schøtt og J.Kew. 2014. *Youth's entrepreneurial careers influenced by parents' occupations: A global study*. Præsenteret ved Globelics Conference. Etiopien, Okt 2014.
- Coduras, A., J. Levie, D. Kelley, R. Sæmundsson, og T. Schøtt. 2010. *A Global Perspective on Entrepreneurship Education and Training: A Special Report of the Global Entrepreneurship Monitor*. GERA. www.gemconsortium.org
- DEA [Dansk Erhvervs Akademi]. 2014. *Entrepenørskab på universiteterne – fra vision til hverdag*. København: DEA. www.dea.nu
- Global Entrepreneurship Research Association. 2014. www.gemconsortium.org
- Levie, J., D. Kelley, A. Coduras and T. Schøtt. 2015. The effects of training in starting a business on subsequent entrepreneurial awareness, attitudes, intention and activity: a 37 national study. *International Review of Entrepreneurship*. (in press).
- Schøtt, T. 2009. *Education, Training and Networking for Entrepreneurship in Denmark 2008 – studied via Global Entrepreneurship Monitor*. Kolding: Syddansk Universitet.
- Schøtt, T. 2011. Entreprenørskabssøjles gavn for karrierer. *Entreprenørskab fra ABC til ph.d. – effektmåling af entreprenørskabsundervisning i Danmark*, red. Lene Vestergaard. (Odense: Fonden for Entreprenørskab - Young Enterprise), siderne 12-27, 36.
- Schøtt, T. 2011. *Training and Network Organization in Entrepreneurship in Denmark 2010 – Studied via Global Entrepreneurship Monitor*. Kolding: Syddansk Universitet.
- World Economic Forum. 2009. *Educating the Next Wave of Entrepreneurs: Unlocking Entrepreneurial Capabilities to Meet the Global Challenges of the 21st Century: A Report of the Global Education Initiative*, Geneva, Switzerland: World Economic Forum.